

8.2.2 Uitspraak

De correcte uitspraak van woorden is ondersteunend voor het technisch lezen, de luistervaardigheid en voor het leren van de spelling en betekenis.

- Voer koorlezen in. U leest een tekst hardop voor en de leerlingen lezen 'in koor' mee. Zo krijgen alle leerlingen op een voor hen veilige manier de gelegenheid woorden uit te spreken en horen ze wanneer ze een fout maken in de uitspraak. U kunt ook een stuk eerst hardop voorlezen en de leerlingen het daarna in koor laten lezen. Eventueel herhaalt u met de klas moeilijk uit te spreken woorden.
- Beschrijf en doe voor wat er allemaal in je mond gebeurt, wanneer u klanken in een vreemde taal uitspreekt die niet in het Nederlands voorkomen. Bijvoorbeeld in het Engels de stemloze /θ/ in *thin*, de Duits /l/ in *Ball* en de Franse neusklanken *un bon vin blanc* (Van Berkel, 1990; zie filmpjes op Youtube).
- Geef expliciet aan wanneer klank-tekenkoppelingen niet gelijk zijn aan het Nederlands. Bijvoorbeeld de *z* in het Duits. Dit is niet de Nederlandse klank-tekenkoppeling als in *zee*, maar de *z* klinkt als de *ts* in *fietsen*. Bedenk samen met de leerlingen ezelsbruggetjes. Bijvoorbeeld, in het Frans spreek je de STER niet uit. Woorden die eindigen op de letters van ster (*s, t, e, r*) spreek je meestal niet uit. Meer ideeën en uitleg over de verschillende klank-spellingsystemen zijn te vinden in de *Orthodidactiek van het Engels* van Van Berkel (2006).
- Hang de uitspraak op aan een kapstokwoord. In het Engels hoort de klinker /æ/ bij het woord *cat*, kapstokwoorden kunnen zijn *happy, man, that* (zie Van Berkel, 2006, p. 79). In het Frans hoort de klank /sj/ bij het kapstokwoord *douche* te gebruiken bij *la chambre, cher, dimanche*. In het Duits hoort de /ts/ bij kapstokwoord *zehn*, te gebruiken bij *der Zug, die Zwiebel, zahlen* (afgeleid van Van Berkel & Hoeks, www.dyslexie-en-vt.org).

Uitspraak Engels

Leon, een ernstig dyslectische jongen in havo 3, maakt een opdracht en wijst op zijn blad het woord 'Spare-keys' aan, en zegt: Dit woord hebben we nog niet gehad, wat betekent dat? Hij mompelt in een Nederlandse uitspraak *spa-re-kéijs*. Op de vraag van de docent Engels 'Weet je dat zeker?' antwoordt hij: 'Ja, heel zeker.' De docent legt haar hand op het woord en zegt: 'Volgens mij weet jij heel goed wat spare-keys zijn', terwijl ze het woord correct uitspreekt. 'Oh,' zegt hij, 'ja natuurlijk, reservesleutels.' Het was bepaald niet de eerste keer, dat de docent in de begeleiding merkte dat het Engels spreken en verstaan Leon geen moeite kostte. Maar vanuit een geschreven woord komen tot een correcte Engelse uitspraak om het woord te kunnen herkennen, was bij het lezen geen sprake. Hij had zich, om een voldoende voor de spelling te halen, jarenlang aangewend de woorden alleen 'op zijn Hollands' uit te spreken, waardoor hij als het ware een schriftelijke taal en een mondelinge taal ontwikkelde. Echter, de gesproken taal was voor hem de match met de betekenis en niet de geschreven taal. Bij een consequente directe koppeling van de juiste uitspraak aan een juist woordbeeld, zou dit probleem niet zijn voorgekomen.